

Havi 300 pengős jövedelem alapulvételénél az adózó évi adóterhe 180 pengő általános kereseti adó és 80 pengő jövedelemadó, vagyis havi 22 pengő egyenes adó. Az adózó tehát e címen 6.6 százalék egyenes adót fizet.

Havi 500 pengős jövedelemnél az általános kereseti adó tétele 300 pengő, a jövedelemadóé 172 pengő, vagyis évi 472 pengő, azaz kereken a jövedelem 8 százaléka.

Ha figyelembe vesszük már most ezenfelül azt, hogy ezekben a tételekben sem foglaltatnak benne a különböző pótagadók, útagadók stb. tételei, úgy arra az eredményre jutunk, hogy a középosztály fogyasztási és egyenes adók címén jövedelmének átlag 20 százalékát, vagyis egyötödét kénytelen beszolgáltatni az államnak; olyan magas százaléku összeget tehát, amely éppen annál fogva a legsúlyosabb a társadalom ezen rétegére, mert hiszen ez az osztály bir korlátolt jövedelemmel a nagyobb fogyasztási igényekkel szemben.

A probléma megoldását abban az irányban kell keresnünk, hogy egyfelől a fogyasztási adók terheit kell csökkenteni, másfelől pedig az egyenes adók megfelelő kimunkálásával és kiépítésével azoknak terheit fokozatosan kell áthárítani a magasabb jövedelmű adóalanyokra.

Dr. Bodroghy József.

SZEMLE.

Pénzügyi jogalkotás.

A közvetlő kereskedelem forgalmi adójának újabb szabályozása.

Belföldön folytat kereseti tevékenységet — s ennél fogva a kötött ügyletei után itt forgalmi adó alá esik az 1921. évi XXXIX. t.-c. 29. § 6. bekezdése értelmében —, akinek a belföldön üzem- vagy üzlettelepe, raktára, vagy irodája van, — aki a belföldön lakik vagy tartózkodik jövedelemszerzés céljából, végül aki itt „képviselőt“ tart, hogy nevében kereseti tevékenységet folytasson. A törvénynek e szabálya csak közelebbi magyarázata annak az alapvető rendelkezésnek, melyet a 29. § 1. bekezdése tartalmaz, mely szerint minden a belföldön folytatott, az östermeléstől különböző, bevétel elérésére irányuló kereseti tevékenység forgalmiadó-köteles.

Ezzel a két jogszabállyal teljesen kongruens a 31. § 5. bekezdésének az a szabálya, hogy aki bizonyítottan bizományi ügyletekkel foglalkozik, az a belföldi kereseti tevékenység, vagyis a bizományi, közvetítési, ügynöki jutalék után tartozik az adót leróni. Aminthogy a szabály megfelel annak a törvényben lefektetett elvnek is, hogy munkateljesítés után a munkaszolgáltatás ellenértéke a forgalmiadó alapja.

Ezeket a világos és áthághatatlanak látszó szabályokat kiegészíti a 34. § 4. bekezdése, amely a belföldi üzletvezetőt és megbízottat, aki a belföldön külföldi részére kereseti tevékenységet folytat, egyetemlegesen felelőssé teszi a külföldinek belföldön folytatott kereseti tevékenységéből eredő adótarozásáért.

Mondjuk meg mindjárt: ezen utóbbi szabály, amely elméleti elgondolásban tökéletesen bekerítette azt a kört, melyen belül a belföldi keresetüzők ezer és ezer válfaja foglal helyet — a gyakorlatban keresztülvihetetlennek bizonyult, a rendeleti és értelmezési magyarázat százféle módjára adott alkalmat, a külföld folytonos beavatkozását eredményezte s végeredményében a nagymértékben importra szoruló ország import-kereskedelmét leküzdhetetlen akadályok elé állította, egyik-másik ágát pedig teljesen elsorvasztotta.

A hivatalos álláspont mindenkor az volt, hogy nem engedhető meg, hogy a külföldi importáru s vele a külföldi importőr megmeneküljön az első belföldi átruházást terhelő forgalmiadó alól, amely a belföldi keresetüzőt, illetve azt a kereskedőt, aki — az ügynök, bizományos helyén — azt nem a külföldi, hanem belföldi gyárból, termelőtől szerzi be, terheli. Elfelejtkezett ez az álláspont közben kettőről. Az egyik az, hogy a külföldi importőr vámköteles áruknál már a vámnál lerózza a T. 38. § 1. bekezdése alapján ezt az első forgalmiadót, — a másik az, hogy — tényleges importterületeinket és illetve az egész kontinentális Európa forgalmiadó-rendszerét tekintetbe véve. — ezek az áruk hazájukban már forgalmiadó alá estek. De elfelejtett ez a törvényhozói álláspont még egyet — a leglényegesebbet. Azt nevezetesen, hogy a külföldi importárak, amelyek általános forgalmi — és nem fényüzési forgalmiadó alá esnek, tömegárak; csak kettőre hivatkozom itt, két olyan cikkre, melyek közül az elsőben hazánk kizárólag behozatalból él, míg a másodikban a szükséglet kilencven százalékában behozatalra szorul: a fűszerfélék és az épületfa. Köztudomásu, hogy az ezeket importáló kereskedelem bár igen jelentős eredményeket tud elérni, ezt egy igen minimális haszonkulcs mellett ($1\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ %) teszi. A verseny és rendkívül sok szállítási s egyéb költség lehetetlenné teszi, hogy az importőr ennél magasabb hasznot elérhessen. Aki $1\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ %-ot keres, az ebből forgalmiadót fizetni nem tud; az áthárítás a fentiek szerint és azért lehetetlen, mert ez esetben a belföldi elosztó kereskedelem egyszerűen gyarmatáruban az amszterdami vagy hamburgi importörhöz, fában a galaci vagy pozsonyi importörhöz fordul közvetlenül s az árut a magyar importőr kizárásával szerzi be.

Az életnek s a törvénynek ezen ellentétéből származott azután az a baj, amit a szó kellőképen kifejezni nem tud, ami nélkül nincs polgári szabadság, aminek hiányában az állampolgár nem számolhat nyugodtan jogaival és kötelezettségeivel, a kereskedőtől és iparostól levegőjét: a nyugodt és zavartalan munka biztosságát veszi el: a jogbizonytalanság.

Az élet nem engedi magát paragrafusokba szedni, kultúrintetek, kellően indokolt és alátámasztott érvelések és adatok

előtt a miniszterium is kénytelen volt meghajolni s kifejlődött egy olyan gyakorlat, létrejött olyan szabályozás, amelyről ma már nyugodtan elmondhatjuk, hogy teljesen hibrid, kusza, sok helyütt önmagának ellentmondó s gyökerétől, a fenti törvényi szabályozástól elszakadt.

Nem tarthat kellő érdeklődésre számot s azért nem térhetünk ki reá, mint osztályozódott a külföldiek részére belföldön keresetüzítő megbízottak csapata s mint váltak ketté: a — jutaléktól eltekintve — forgalmi adómentes ügynökökké s az adóköteles bizományosokká. De le kell szögeznünk — az alábbiak megértése céljából —, hogy mind mostanáig a gyakorlat a jogszabályok értelmezésének folyamányaképen az volt, hogy — durván és általánosságban szólva — az ügynök, aki csak közvetít és csupán közvetít — tehát csak ajánl és közvetít, de nem fogad el végérvényesen megrendelést: csak jutaléka után adózik s nem felel külföldi megbízója forgalmi adójáért; míg a bizományos, aki saját nevében külföldi megbízója részére teljesít eladásokat, köt ügyleteket, ha nincs is itt raktár-készlet vagy ugynevezett Konsignationslager, felelőssé tehető a T. 29. §. 6. bekezdése és 34. §. 4. bekezdése alapján a külföldi mint belföldi keresetüzítő forgalmi adójáért.

Ezt a helyzetet kívánja rendezni a m. kir. Pénzügyminiszterium 26.762/1926. VIII. b) számú, — a Pénzügyi Közlönyben ki nem hirdetett rendelete.

A rendelet egy konkrét, vizsgálat tárgyát képezett eset tényállásának detailizozott előadásából indul ki. Az eset egy jogilag tiszta ügynöki tevékenységnek tipikus képét tünteti fel. Ezek az elemek: 1. Áruk megrendelésének gyűjtése áruminták és árjegyzékek alapján, 2. a megrendelés továbbítása a külföldi eladóhoz, 3. a külföldi eladó kötlevelének továbbítása a belföldi megrendelőhöz, 4. vevő belföldi cég által aláírt kötlevelnek az eladó külföldihez való továbbítása s a leszállításra vonatkozó diszpozíció megadása, 5. szállítás a külföldi megbízó által közvetlenül a belföldi vevő címére, 6. számlázás a külföldi megbízó által a közvetítő útján, ki erről nyilvántartó könyvet vezet, 7. fizetés a belföldi vevő által a külföldi eladó részére közvetlenül, vagy az ügynök útján.

A rendelet e tényállás alapján a közvetítő tevékenységét tisztán ügynökinek minősíti s forgalmi adózási kötelezettségét egyedül a jutalék után járó 2% lerovására szorítja.

A felsorolt tényelemek mellett működő ügynök adózási kötelezettségét az eddigi joggyakorlat sem minősítette másként. Talán csak annyi eltérés konstatálható, hogy oly esetekben, mikor — eddig — a gyakorlat eseteket vetett felszínre, melyekben a számlák az ügynök kezén keresztül, vagy éppen általa kiállítva kerültek a belföldi vevőhöz, ebben már egy az ügynök tevékenységét felülhaladó momentumot látott, amelyet párosítva egy esetleges — mindig adódó elemmel (például az incassálással) — az ügynöki tevékenységet felülhaladó, az egész áruszállítás után esedékes forgalmi adózást megállapító tevékenységnek minősített.

A rendeletben új és utmutatást nyújtó a következő, a ren-

delet gerincét képező rendelkezés: „Egyetemleges felelősség címén a belföldi cégtől a teljes eladási ár után számított általános forgalmi adót nem csak azért nem lehet követelni, mert a közvetítő felelősségét az általa közvetített üzletek után az üzletkötő felek által lerovandó általános forgalmiadózást jogszabály nem állapítja meg, hanem azért sem, mert a tényállás szerint az üzletek külföldön kötettek, a külföldön létrejött ügyletek pedig belföldön általános forgalmi adó alá nem esnek.

Legjobb tudomásunk szerint ez az első rendeleti intézkedés, mely a gyakorlat által contra legem (T. 34. §. 4. bekezdés) teremtett fejlődést az ügynöknek mentesítését a külföldinek belföldi üzletei után járó forgalmiadóért való kezesség alól ki mondja. Ezt a mindenképen csak helyeselhető intézkedést azonban teljesen lerontja a második mondatban foglalt rendelkezés, ha a továbbiakban következő rendeleti paranccsal összefüggőleg vizsgáljuk. „A külföldiek által belföldön kötött üzleteknél — mondja a rendelet — az 1921:XXXIX. t.-c. 29. §-ának 6. bekezdésében megállapított ismérvek hiánya esetén csak azt kell vizsgálni, hogy az üzlet belföldön jött-e létre?” Ha az üzlet belföldön jött létre, közömbös, hogy minek nevezi és hogyan könyveli a közvetítő működését, közömbös lévén az is, hogy az ügylet a külföldi megbízó jóváhagyásának fenntartása mellett jött-e létre, „*minthogy az üzlet lényeges kellékei (megegyezés a tárgyra és az árra) már a belföldön létrejöttek.*“

A rendelet ezzel az intézkedésével visszaveszi mindazt, amit előbb adott, de sőt további viták magvát hinti el.

A K. T.-nek a rendeletben idézett 336. §. 1. bekezdése a kereskedelmi vétel fogalmi kellékét adja. Az ügynök közvetítésével létrejövő ügylet mindenkor, kivétel nélkül ugynevezett distánc. — helykülönbség melletti vétel. Az ügylet távollevők között kötötték s az áru tulajdonátruházási célból a vevőnek elküldetik. Mi lesz tehát az a specifikus ismertető jel, ami ezt az ügyletet belföldön vagy külföldön kötötté minősíti? Ha az ügynököt oly személynek tekintjük, aki csak ajánlatokat közvetít, akkor az árura és árra való megegyezés a külföldi által kiállított s az ügynök által a belföldi kereskedőhöz juttatott kötlevel aláírása által jön létre, tehát belföldön. Ha az ügynök ügyletkötésre jogosított személy, amit a rendelet a maga speciális szempontjából nem engedélyez, akkor az ügylet a megrendelésnek az ügynök általi felvételével, a kötlevel kiállítása előtt, tehát ismét és mindenképen belföldön jött létre. A vizsgált szemszögből nézve ezek az ügyletek csakis azokban a kivételes, ugyszólván elő nem forduló esetben tekinthetők külföldön létrejöttnek, ha a belföldi kereskedő keresi meg ajánlatával az ügynököt, aki ezt a külföldi eladóhoz juttatva a külföldinek elfogadott ajánlatát juttatja vissza a megrendelőhöz. *Vagyis nagyjában-egészében ezek az ügyletek mindig a belföldön jönnek létre.*

A helyzet ezután a rendelet után tehát minden bizonnyal az lesz, hogy egészen az eljáró hatóságok discreciójától fog függni, hogy minek minősítik az ügynök tevékenységét. Némi trivialitással azt mondhatnók, hogy az ügynök tevékenységé-

nek megítélése attól fog függni, hogy az adott alkalommal az eljáró hatóság a rendelet első vagy második felét olvasta-e éppen el.

Ez az eredmény, illetve eredménytelenség egész természetes, ha elgondoljuk, hogy a bizományi, illetve ügynöki tevékenység elhatárolására olyan ismérvet állít fel, amely minden forgalmiadóköteles ügyletnek ismérve és feltétele. Vagyis az által, hogy a belföldön való megkötést kívánja az adókötelezettség ismérvévé tenni, megismétli az adókötelezettség *általános* feltételét anélkül, hogy bármi közelebbi megkülönböztetést nyújtana egyfelől az adó alá eső különféle ügyletek, másfelől az éppen megállapítás tárgyát képező közvetítői ügylet között.

Legyen szabad azonban éppen ebből kiindulva annak a nézetünknek kifejezést adni, hogy egy helyes és fejlődésre irányuló gyakorlatnak a rendeletnek ezt, az elmondottak szerint, semmitmondó ismérvét el kell hanyagolnia s a közvetítői tevékenység adóköteles voltát azoknak az ismérveknek fenn- vagy fenn nem forgása alapján megállapítani, melyeket a rendelet első — a tényeket ismertető — része magában foglal s amelyek abból leszűrhetők.

Ki kell végül emelni a rendeletnek két utolsó rendelkezését, amelyek közül az egyik jelentős újítást tartalmaz. Kimondja ugyanis igen helyesen s a való élet követelményeivel számolva, hogy az incassó, a vételár beszedése nem változtat a közvetítői tevékenységen. Kimondja végül, hogy nem lehet általános forgalmiadót követelni akkor sem a belföldi közvetítőtől, ha a külföldi cég a megrendelt árukat a vevők között való szétosztás végett a megrendelést közvetítő belföldi cégnek küldi meg.

Ezen utóbbi rendelkezés nincs ellentétben a törvénynek magában a rendeletben is hivatkozott 29. §. 6. bekezdésével, amely forgalmiadókötelezettséget állapít meg az adóalany állampolgárságára és keresetüzésének székhelyére való tekintet nélkül, ha a belföldön irodát, raktárt stb. tart fenn. A rendelet azt az anomáliát akarja megszüntetni, mely abból származott, hogy az eljáró középfoku hatóságok a 29. §. 6. bekezdése alá esőnek minősítették azokat az eseteket, mikor az eladó külföldi cég nem raktárra küldött belföldi megbízottjához árukat, hanem abból a célból, hogy *a már megrendelt árut* vámkezelés okából, vagy a hiányolás megakadályozása céljából *továbbítsa* a megrendelőnek.

Dr. Huppert Leó.

A fényüzési adó új tervezete. A pénzügyminiszter az 1927. V. t.-c.-ben foglalt felhatalmazás alapján elkészítette a fényüzési forgalmi adóra vonatkozó hivatalos összeállítás tervezetét. A tervezet célja egyfelől egy rendeletbe gyűjteni mindazon intézkedéseket, amelyek a fényüzési forgalmi adóra vonatkozóan akár anyagi, akár alaki jogszabályként érvényben vannak, másfelől pedig ezen összeállítási munkálattal kapcsolatban módosítani úgy a fényüzési forgalmiadó alapintézkedéseit, mint az anyagi jogszabályokat és különösen a fényüzési forgalmiadó alá eső cikkek jegyzékét.

Ehelyütt nem célunk a hivatalos összeállítás tervezetét bírálni, hanem azt csupán ismertetni akarjuk.